

Cilt, 16 SAYI: 2 ŞUBAT 1988

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

görüŖ

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) ŞUBAT 1988
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Yayın Müdürü
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Dinçkök

Yazı İşleri Müdürü :
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Genel Sekreteri Ertuğrul İhsan Özol

Yayına Hazırlayan :
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Ekonomik Araştırmalar Bölüm Başkanı
Nilgün Demirtaş

Görüş Araştırma Grubu :

Bu sayıda :

Ahmet Ertürk
Nilgün Demirtaş
Erol Koç
Cem Payaslıoğlu

Dergideki yazılar, kaynak olarak TUSİAD GÖRÜŞ'ün belirtilmesi koşuluyla izinsiz kullanılabilir. İmzalı yazılar, yazarların kişisel görüşlerini yansıtmakta olup, dernek görüşü olarak kabul edilemez.

Adres :

Cumhuriyet Cad. Ferah Ap. 233/9-10
80230 Harbiye - İstanbul
Tlf: 146 24 12 - 140 12 05

Basıldığı Yer :

LEBİB YALKIN YAYIMLARI VE
BASIM İŞLERİ A.Ş.
Tel : 152 11 00 / 5 Hat

Bu Sayıda

TÜSİAD'dan Haberler	4
1988 Yılına Girerken Türk Ekonomisi	11
Yeni Ekonomik Tedbirler	18
İspanya'da Bankalar	22
Amerika Asya Kaplanlarıyla Başedemiyor	26
İngiltere'de Tereyağ Stokları	30

TÜSİAD'dan Haberler...

1) TÜSİAD 18. Olağan Genel Kurul toplantısı 15 Ocak 1988'de İstanbul Sheraton Oteli'nde yapıldı. Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Dinçkök tarafından açılan toplantıda saygı duruşunda bulunuldu ve İstiklal Marşı dinlendi.

Kongre Başkanlık Divanı Başkanlığına Ahmet Aydın Bolak, Başkan vekilliğine Necmettin Gökçe ve Katipliğe Ahmet Kocabıyık seçildiler.

Başkan Ömer Dinçkök'ün konuşmasının ardından Yüksek İstişare Konseyi Başkanı Sakıp Sabancı bir konuşma yaptı. Daha sonra 1987 yılı Faaliyet Raporu, Denetçiler Raporu ve 1987 Bütçe tatbikatının oya sunulup kabul edilmesinden sonra, Yönetim Kurulu ve Denetçiler ibra edildi. 1988 program ve bütçesinin de okunup kabulünden sonra dernek organlarının seçimine geçildi. Yeni seçilen Yönetim Kurulu, Denetleme Kurulu, Haysiyet Divanı ve Yüksek İstişare Konseyi üyelerinin isimleri aşağıda gösterilmiştir.

Yönetim Kurulu, Genel Kurul'dan sonra yaptığı ilk toplantıda Ömer Dinçkök'ü Başkan, Cem Boyner'i ve Fahir İlkel'i Başkan Yardımcısı, Ali Nizamoğlu'nu Muhasip Üye seçmiştir.

Genel Kurulu münasebetiyle verilen yemekli toplantıya Devlet Bakanı Sayın Mehmet Yazar, Devlet Bakanı Sayın Cemil Çiçek, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı Sayın Yavuz Canevi ve İstanbul Valisi Sayın Nevzat Ayaz katıldılar.

TÜSIAD Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Dinçkök'ün yaptığı konuşmayı takiben İstanbul Valisi Sayın Nevzat Ayaz İzmir Valiliğine atanması dolayısıyla işadamlarına veda etti. Daha sonra Devlet Bakanı Sayın Mehmet Yazar da iş hayatını konu alan özlü bir konuşma yaptı.

Yönetim Kurulu Üyeleri :

Ömer Dinçkök	(Başkan)
Cem Boyner	(Başkan Yardımcısı)
Fahir İlkel	(Başkan Yardımcısı)
Ali Nizamoğlu	(Muhasip Üye)
Bülent Eczacıbaşı	(Üye)
Bahri Ersöz	(Üye)
Halis Komili	(Üye)
Haluk Özsaruhan	(Üye)
Güler Sabancı	(Üye)
Selçuk Yaşar	(Üye)
E.İhsan Özol	(Üye-Genel Sekreter)

Yönetim Kurulu Yedek Üyeleri

Sedat Aloğlu
Nuri Akın
Kaya Turgut
Dinç Bilgin
Sinan Tara
Şadi Gücüm
Ahmet Kocabıyık
Öner Akgerman
Tuncay Özilhan
Pınar Kılıç

Denetleme Kurulu

Asil Üyeler	Yedek Üyeler
İnan Kıraç	Hüseyin Bayraktar
Üzeyir Garih	Oğuz Dağdelen
Ali Mansur	Fethi Tanalay

Haysiyet Divanı

Asil Üyeler

Şahap Kocatopçu
Mehmet Şuhubi
Rüştü Akın

Yedek Üyeler

Hulusi Çetinoğlu
Fuat Bezmen
Mehmet Huntürk

Yüksek İstişare Konseyi *

Eli Acıman
Necati Akçağlılar
Öner Akgerman
Haydar Akın
Rüştü Akın
Yıldırım Aktürk
Nejat Basmacı
Hüseyin Bayraktar
Feyyaz Berker
Fuat Bezmen
İbrahim Bodur
Osman Boyner
Fred Burla
Üstün Çevik
Nuri Çolakoğlu
Oğuz Dağdelen

Şakir Eczacıbaşı
Ünver Eğrikavuk
Tevfik Ercan
İhsan Erez
Mümin Erkunt
Şinasi Ertan
Ersin Faralyalı
Şevki Figen
Üzeyir Garih
Muzaffer Gazioğlu
Nurullah Gezgin
Necmettin Gökçe
Nihat Gökyiğit
Emre Gönensay
Erdoğan Gönül
Şadi Gücüm

* Tabii Üyeler ve Konsey Danışman
Üyeleri ilave edilmiştir.

Hasan Güleşçi
Vitali Hakko
Sezen Haraçcı
Mehmet Huntürk
Kemal Ilıcak
Adnan Başer Kafaoglu
Jak Kamhi
Burhan Karagöz
Oğuz Karahan
Demir Karamancı
Şahap Kocatopçu
Nail Keçili
Can Kıraç
Asım Kocabıyık
Rahmi M.Koç
Vehbi Koç
Ali Koçman
Nurettin Koçak
Ali Nail Kubalı
Nuh Kuşçulu
Ali Mansur
Mehmet Mermerci
Halit Narin
Talat Orhon

Ergün Özakat
Melih Özakat
Korkut Özal
Ismail Özdoyuran
Ahmet Özköseoglu
Raşit Özсарuhan
Hüsnü Özyeğın
Kamuran Sertel
Dündar Soyer
Ertuğrul Soysal
Sakıp Sabancı
Ayhan Şahenk
Mehmet Şuhubi
Fethi Tanalay
Ziya Tansu
Şarık Tara
Güngör Uras
Sabri Ülker
Ayhan Ünler
Özdemir Yazar
Selman Yaşar
Memduh Yaşa
Mehmet Yazar
Atilla Yurtçu

2) Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Dinçkök 22 Ocak 1988'de TÜSİAD'ın "Dış Borçlar-Tahmin ve Analiz" adlı raporu ile ilgili bir basın toplantısı düzenledi. Toplantıya Yönetim Kurulu Üyeleri ve araştırmayı gerçekleştiren öğretim üyelerinden Prof. Dr. Tansu Çiller katıldı. Başkan Ömer Dinçkök, raporun hazırlanışı ve muhtevası konusunda bilgi verdi ve basın mensuplarının sorularını cevaplandırdı.

3) Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Dinçkök Başbakan Sayın Turgut Özal ile 4 Ocak 1988'de İstanbul'da güncel ekonomik sorunlarla ilgili bir görüşme yaptı.

4) Başkan Ömer Dinçkök 18 Ocak 1988'de Brüksel'de, AT nezdinde Türkiye Daimi Temsilcisi Özden Sanberk ile Türkiye-AT ilişkileri ile ilgili bir görüşme yaptı.

5) TÜSİAD AT Çalışma Grubu, Yıldırım Aktürk başkanlığında 6 Ocak 1988 tarihinde TÜSİAD merkezinde toplandı. Çalışma grubu, üniversite ve enstitülerle işbirliği esaslarını ve daha sonra İspanya'nın Topluluğa tam üye olduktan sonraki ekonomik durumunu görüştü.

6) Turizm şurasının kurulması ile ilgili olarak Turizm Bakanı Sayın Tınaz Titiz başkanlığında 27 Ocak 1988'de yapılan toplantıya TUSIAD adına Hüseyin Bayraktar katıldı.

7) Genel Sekreter E.İhsan Özol, 16 Ocak 1988 günü Türkiye Gazetesi'nin düzenlediği Birinci Uluslararası Tekstil, Deri ve Hazır Giyim Sektörü Sempozyumuna katılarak ihracatın genel sorunları ve çözümler konulu bir tebliğ sundu ve düzenlenen panelde soruları cevaplandırdı.

8) TUSIAD Genel Sekreter Yardımcılığı'na Ahmet Ertürk, Ekonomik Araştırmalar Bölüm Başkanlığı'na Nilgün Demirtaş ve Basın-Yayın Bölüm Başkanlığı'na Nevzat Ünlü atanmışlardır.

1988 Yılına Girerken Türk Ekonomisi

1986 yılının ekonomik göstergeleri enflasyonla savaşın zorunlu olduğunu göstermesine rağmen yönetim, 1987 yılında seçim atmosferinin de etkisiyle gerekli önlemleri uygulayamamış ve ülke 1988 yılına 1987'nin biraz ağırlaşan sorunları ile girmek zorunda kalmıştır. Buna karşılık, hükümet dışı açılma sürecini sarsmamak ve döviz gelirlerinin giriş hızını aksatmamak amacıyla enflasyonla tutarlı bir devalüasyon, faiz, KİT zamları ve dış ticaret politikalarını başarı ile uygulamıştır. 1987' de uygulanması ertelenen önlemler enflasyonun hızlanmasına, dar gelirli aile bütçelerinin daha da kötüleşmesine, piyasa ekonomisinin sürükleyici gücü olması gereken özel sektör sanayi yatırımlarının gereği gibi yapılamamasına neden olmuştur.

Geçen yıl tarımdaki büyüme hızı (yüzde 7.3) 1987'de azalmış (yüzde 2.6), sanayi sektörü reel büyümesi ise geçen yıl yüzde 11.1 iken, bu yıl 8.8'de kalmıştır. Sabit fiyatlarla 1987 kalkınma hızının geçen yıl yüzde 8 iken, bu yıl yüzde 6.8 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

1987 yılının Eylül, Ekim, Kasım aylarında ihracat ilk defa bir milyar doların üzerine çıkmıştır. İlk onbir aylık verilere göre, ihracat 1986'ya göre yüzde 36.3 oranında artış kaydetmiştir. Bu artışta sanayi ürünleri artışı yüzde 48.9 ile başta gelmektedir.

Süratle artan ihracata rağmen ticaret açığı yine 3 milyar dolar seviyesinde bulunuyor. Türk ekonomisi 1988 yılına daha büyük bir dış borç stoku ile giriyor. Sadece 1988 yılı dış borç ödemeleri 6.2 milyara* yaklaşıyor ve milli gelirin yüzde 12'sine tekabül ediyor.

İç kapasite kullanımında yüzde 70'lerin üstünde oranlara yaklaşıldığından, önümüzdeki yıllarda verimli özel sektör yatırımlarında yeni bir artış olmadan iç üretimi ve ihracatı arttırmak giderek zorlaşacaktır. Bu durum, enflasyon, devalüasyon, faiz ve zam politikaları aracılığı ile yürütülen dışa açılma politikalarının artık sonuna yaklaşıldığını göstermektedir.

TÜSİAD'ın , dışa açılma gayretlerinin başarıyla devamı için alınmasında yarar gördüğü önlemler şöyle özetlenebilir :

* TC MB Başkanı'nın 23.12.1987 günlü Financial Times'a beyanati

1) İlk olarak, en büyük öncelik diğer OECD ülkelerindekinden bir hayli yüksek olan enflasyon ile savaşa verilmelidir.

2) Özel sektörün normal koşullarda kullanacağı fonların yüksek faizlerle kamu sektöründe massedilmesi piyasa ekonomisi prensiplerine ve özel sektör gelişmesine aykırı düşmektedir. Bu bakımdan yüksek faizle aşırı iç borçlanma politikaları acele gözden geçirilmelidir.

3) Etkin bir bütçe disiplini sağlayarak bütçe giderleri kontrol altına alınmalı ve bütçe açığı azaltılmalıdır. Konsolide bütçe dışında ekonomiyi ciddi olarak etkileyen büyüklüklere ulaşmış bulunan mahalli idarelerin de aynı şekilde disipline edilmesi şarttır. Bu yıl, Sıfır Tabanlı Bütçe Teknikleri uygulaması başlatılmalıdır.

4) OECD ülkelerine göre düşük bulunan vergi gelirlerinin arttırılması şarttır. Ancak, bunun yeni vergiler koymak veya mevcut vergi oranlarını arttırmak yerine hiç veya gerektiği gibi vergilendirilmeyen kesim ve faaliyetlerdeki vergi kayıp ve kaçaklarını önlemek suretiyle yapılması uygun olur.

5) Bankaların ve Sermaye Piyasası Kanunu kapsamındaki ortaklık ve yardımcı kuruluşların mali tablo ve raporlarının bağımsız dış denetime tabi tutulması uygulamasının başlatılması olumlu bir gelişmedir. Ancak bu uygulamanın bankalar ile kredi ilişkisinde bulunan kişi ve kuruluşları ve bütün vergi mükelleflerini de kapsayacak şekilde genişletilmesi ve yasal bir çerçeveye kavuşturulması yararlı olacaktır.

6) Banka kredileri üzerindeki vergi ve kamu payları kaldırılmalı ve özel sektörün sermaye piyasasına girişi hızlandırılarak kredi faizleri düşürülmelidir. Hükümet, televizyon ve diğer yayın organları aracılığıyla gönüllü tasarrufların önemini belirtmeli ve yatırım bankacılığı ile ortak fonların (Mutual Fund) gelişmesini teşvik etmelidir.

7) Az gelişmiş bölgelerde özel teşvik tedbirlerine acil ihtiyaç vardır. Bunlar :
- Geri kalmış bölgeler için subvansiyon verilmiş faiz oranları ile yatırım finansmanı sağlayacak bir bölgesel kalkınma enstitüsü ve kalkınma bankasının kurulması,

- Yatırımın, kendi kendini finanse edene kadar gelir ve kurumlar vergilerinden muaf tutulması,
- Smaı fabrika alanlarının düşük maliyetle sağlanması,
- Talep halinde fabrikaları bir bölgeden diğerine taşımanın maliyetini karşılamak üzere karşılıksız ödeme yapılması,
- Fizibilite çalışmaları, işgücünün yetiştirilmesi ve danışmanlık hizmetleri için yapılan harcamaların hükümet tarafından karşılanması olarak sıralanabilir.

8) Son yıllarda, önemli ilerlemeler kaydedilmesine rağmen iş hayatı ile ilgili bürokrasi batı standartlarına henüz ulaşmamıştır. Özellikle, iş kurma, yatırım teşvikleri ve dış ticaretle ilgili faaliyetlerin AT uygulamaları nazara alınarak süratle iyileştirilmesi önem arz etmektedir.

9) Bilindiği üzere TÜSİAD, AT'na en son üye olan ülkelerde olduğu gibi, Türkiye'nin Topluluğa tam üyeliğinin politik ve ekonomik istikrara da katkısı olabileceğini kabul etmektedir.

Entegrasyon işlemi tabii olarak, birçok sektörü etkileyecek şekilde ülkenin üret-

ken yapısının yeniden düzenlenmesini gerektirecektir. Giriş anlaşmasının temel aşamaları belirlendikten sonra, entegrasyonun ekonomide bir sarsıntı yaratmaması için gerekli yapısal değişiklikleri içeren yeni bir sanayileşme takviminin işleme konması önemlidir.

Bu konuda, İspanya ve Portekiz örneklerinin takip edilmesi ve Avrupa Komisyonu ile görüşmelerde hazırlıklı olabilmek için tam yetkili bir ekonomi ve koordinasyon bakanlığı kurulması uygun olur.

10) Türkiye'de birçok ekonomik ve sosyal probleme neden olan faktörlerden en önemlisinin yüksek nüfus artışı olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle yaygın bir aile planlaması programının uygulamaya konmasında vakit kaybetmemek gerekir. Nüfus artışının yüzde 2'nin altına düşmesinin, Türkiye'nin ekonomik gelişmesi kadar, en kısa zamanda Avrupa ile tam entegrasyonunda da önemli katkısı olacaktır. Bu konuda aş kampanyasına benzer bir TV kampanyası yapılmasında yarar vardır.

**TÜSİAD 18. Olağan Genel
Kurul Toplantısında Yönetim
Kurulu Başkanı Sayın Ömer
Dinçök'ün Konuşması**

Türk toplumu yüzyılların birikimi ve gele-
neğini temel anlamda muhafaza ederek
kalkınmayı hedef kabul etmiştir. Batıyı
örnek alarak yapılan bu çalışmalar 200
yıl geriye gitmektedir. Fakat Cumhuriyet
dönemine kadar çabalar daha çok eğrileri
doğrultmak için olmuş, temel değişiklik-
ler pek başarı kazanamamıştır.

Milli Mücadele dönemi ile Türk tarihinde
yeni bir sayfa açılmıştır. Burada önemli
olan Türk halkının inanç içinde yeni bir
beklenti oluşturmasıdır. Türk halkının
inanç ve gelecekte beklenmesi, Milli Müca-
delenin başarısını ve Cumhuriyetin temeli-
ni oluşturmuştur. Gerileme döneminin e-
zikliği halkın canını bezdirmiş ve bu nok-
tada herşeyi göze aldırılmıştır. Asker gücü
ve teçhizatı ile karşı güçlerin üstünlüğü
tartışılmaz bir gerçek idi. Buna rağmen
kadını ve erkeği ile "canına tak eden"
Türk milleti, bu mücadeleye girmiş; ba-
ğımsızlığına ve bütünlüğüne kavuşmuştur.

Esas itibarıyla Milli Mücadele'yi başarılı
kılan, milletin inancı ve ileriye dönük be-
lentisidir. Cumhuriyet kurulmuştur ve ye-
ni bir dönem başlamıştır. Bu, her yönü ile
yoktan var etme dönemidir.

Cumhuriyetin kuruluşundan, yani 1923'
den 1946'ya kadar sayısız reform gerçek-
leştirilmiş ve kamu öncülüğünde sanayinin

temeli atılmıştır. Ancak toplum, çağdaş olabilmek için bir basamak daha ileri gitmenin zamanı geldiğini anlamıştır. Bu bantlı, çağdaş ve ekonomisi güçlü bir toplumun ancak güçlü bir demokrasi ile sağlanabileceğinin beklentisidir.

1946 - 1950 dönemi, Türk milleti için ikinci bir oluşumun başlangıcını oluşturmaktadır. Bu defa milletin beklentisi, eşitlik ilkelerine daha duyarlı, çok partili demokratik sistemdir. Amaç, daha dinamik bir toplum olmak, fikir hürriyeti, kişiye değer vermek ve atılım yapmak olarak sıralanabilir. Toplum bu beklentisini gerçekleştirmek için demokrasinin daha gerçekçi bir biçimde işlemlerini istemiştir. Bu ikinci dönemin başlangıcıdır. Milli Mücadele ve Cumhuriyetin kuruluşu gibi millet, inancını ve beklentisini bu defa başka biçimde ifade etmiştir. 1946 ile 1980 dönemini bu şekilde tanımlamak istiyorum.

Türkiye'nin birinci kuşak sanayicileri bu dönemde doğmuştur. Özel teşebbüs ile kalkınma fikri ve inancı bu dönemde yaygınlaşmıştır. TUSİAD üyeleri ve bu toplantıda hazır bulunanlar arasında, bu atılımın öncülüğünü yapanlar bulunmaktadır. Sanayi toplumu olmanın en güç koşullarını onlar yaşamışlardır. O günkü demokrasi devrimi bugünün sanayi toplumunun temelini oluşturmaktadır. 1980 yılına kadar demokrasi ve ekonomi, dönem dönem

sancılı yıllar geçirmiştir. Tüm sıkıntılara rağmen tüketen toplum yerine, üreten ve tasarruf eden toplum ilkesini benimsemiştir. Bu dönemde sanayinin kurulmasına yardımcı en önemli teşvik, korumacılık olmuştur. İç tüketime dönük, gümrük duvarları ile korunan üretim, kısa sürede önemli boyutlara ulaşmıştır. Devlet, bu dönemde alt yapı yatırımlarına başlamış ve batı standartlarını hedef almıştır.

Geç kalmışlığı telâfi etmek için hızlı bir dönemden geçtik. Demokrasi'de de bunun sancılarını gördük, fakat her tedavi bizi daha güçlü kıldı. 1980 yılına girdiğimizde politik ve ekonomik alanda çözüm bekleyen nice sorunlar vardı. Uluslararası düzeyde de politik ve ekonomik konularda yeni boyutlar oluştu. Hiç bilinmeyen terör ve uçak kaçırma gibi olaylar 1980'e geldiğimizde çok olağan kabul edilir oldu. 1970'li yılların petrol şokunu önceden kim tahmin edebilirdi ? Petrol şokunu takibeden gelişmeleri bile kestirebilmek güçtü.

Türkiye, 1980 yılına girdiğinde dünyadaki şartlar da çok farklılaşmıştı. Artık Türk toplumu da yeni bir bekleyiş içinde idi. Bir hamle daha yapmalıydı, yeniden ivme kazanmalıydı. Nitekim 1980 sonrası, üçüncü ve yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Ekonomi'de serbest rekabet ve dışa açılma dönemi başlamıştır. Dikkatle

analiz edilecek olursa 1980 sonrasındaki gelişmeler ağırlıklı olarak ekonomik alanda kendini göstermiştir. Milli Mücadele ile başlayarak dönemlere ayırdığım Cumhuriyet tarihinin 1980 sonrasını "Sanayi Demokrasi'sine Geçiş" olarak tanımlamak istiyorum.

Bu dönemde milletin beklentisi nedir ? Gelişmekte olan bir ülkenin nimetlerini kişi hissedebilmektedir. Bazılarından günlük yaşamında faydalanmakta, birçoğuna kavuşabileceğini bilmektedir. Huzurlu bir ortam içinde bilgi ve kabiliyetine göre ödüllendirileceğini, çok çalışmanın karşılıksız kalmadığını bilmektedir. Artık Türk toplumu çalışan ve çalışkan bir toplumdur. Zira ekmeden biçmek mümkün değildir ; La Fontaine'in hikâyesindeki Ağustos böceği yerine Karınca gibi çalışıyoruz. Herşeyden evvel rekabet ortamı oluşmuştur. Bu rekabet artık uluslararası çaptadır. Sanayi, müteahhitlik, bankacılık ve diğer hizmet sektörleri daha verimli olmaya mecburdur. Yeni sanayi kuruluşları uluslararası koşullarda, AT üyeliğine hazırlanacak teknolojileri seçmelidir. Uluslararası rekabet gücü olan her sanayi başarılı olacaktır.

Ancak devletin yönetim mekanizması ekonominin dinamizmine uyum gösteremiyor. Önemli olan bürokrasiyi hızlı işler hale getirmenin yanısıra giderek bürok-

rasiyi azaltmaktır. Bu şekilde kişinin teşebbüs gücü değerlendirilmiş, yatırımlar teşvik edilmiş olur.

Özlemine çektiğimiz diğer bir husus; ekonomi içinde özel kesimin payı hızla büyümeli, bu suretle kamunun payı küçülmelidir. Faiz politikası ve iç borçlanma, özel kesimin fonlarını kısıtlamakta ve para maliyetini arttırmaktadır. İç borçlanmada devletin tedricen piyasadan çekilmesi özel kesim lehine fon rahatlığı ve maliyet düşüklüğünü sağlayacaktır. Serbest faiz dönemi ancak bu koşullar sağlandıktan sonra başlayabilir ve sanayinin gelişmesine katkısı olur. Bu şartlar düzelmediği sürece özel sektörden yeterince yatırım beklenemez.

"Sanayi Demokrasi'sine Geçiş" tanımı içinde bu süreci de tamamlayacağız. Bu süreç Avrupa Topluluğu tam üyeliği ile son bulacak ve tam üyelikle birlikte yeni bir dönem başlayacaktır. Bu zaman içinde demokrasi geleneğimizi kurmalı ve sanayi toplumu olmalıyız. Bu dönemde demokrasinin kurumlaşması için daha çok çaba harcamalıyız. Bu amaca mücadele ederek ulaşabiliriz. Ancak bizim mücadelemiz, gücümüzün yettiği ölçüde ve alanlarda olabilir. Enflasyonu kontrol edebilmek bizi aşıyor. Size bir uzmanın tahmini ni açıklamak istiyorum. Tahmine göre,

önümüzdeki beş yıl içinde ekonominin ana koşullarında değişiklik olmadığı takdirde, büyüme hızı ile enflasyon arasında sıkı ilişki sürecektir. Şöyle ki ; % 6 büyüme hızı % 30 enflasyonla, % 5 büyüme hızı enflasyonu % 25'e indirecektir. Bu tahmin gösteriyor ki enflasyon önümüzdeki yıllarda da yine gündemde kalacaktır. Paranın değer kaybı geçinme koşullarını güçleştirmektedir. Enflasyon artık denetlenmeli, özellikle sabit gelirliler kesimin sıkıntısına son verilmelidir.

Cumhuriyetin kuruluşu ile beraber üç ayrı dönemden söz ettim. Halen üçüncü ve en önemli dönemin içinde olduğumuzu ifade etmeye çalıştım. Bu bölümde sözlerimi şöyle değerlendirmek istiyorum : Ülke olarak, toplum olarak dünyanın gözleri önünde ileriye doğru hızla sıçradık. Biz sıçramak istedik, biz ileri doğru atlamak istedik. İlk hareketi yapmış durumdayız. Yani ayaklarımız yerden kesildi. İleri bir noktaya doğru bazı ülkeleri geride bırakarak, bazılarını yaklaştık üzere ilerliyoruz. Dengeler hassastır, hesaplar çok kritiktir, bütün bunları bilerek ülke olarak, toplum olarak bu hamleyi özenle ve inanarak yaptık. Ayaklarımızın üstüne inemedik ve ancak indikten sonra bir parça nefes alabiliriz. Türk toplumunun her kesimi bunun şuuruna sahiptir. Türk iş adamı, sanayicisi velhasıl tüm iş alemi olarak bu fe-

dakârlığı sürdüreceğiz. Arzumuz kesimler arasında bu fedakârlığın dengeli olarak paylaşılmasıdır.

Konuşmamı şu ifadelerle tamamlamak istiyorum. Açıkça kabul etmemiz gereken husus, demokrasinin gelişmesi ve kurumlaşması için güçlü bir ekonomiye ihtiyaç vardır. Ekonomiyi güçlü kılmmanın tek yolu ise, rekabet düzeni ve ekonomik hürriyetten geçer. Amacın bu olduğunu biliyoruz. Eğer amaç bu ise, politika ve uygulamaların da buna paralel düzenlenmesi gerekir. Özel kesimin tercih edildiği sözlerin yanında buna paralel düzenlenmesi gerekir. Özel kesimin tercih edildiği sözlerin yanısıra, politikalara da yansımalıdır. Sözlerle uygulamalar arasındaki çelişkiler telâfi edilmelidir. AT üyesi ülkeler piyasa ekonomisini başarıyla uygulamaktadır. Türkiye de tam üyeliğe hazırlandığına göre, ekonomisini özel kesim öncülüğünde güçlendirmelidir. Özel kesim kalkınmanın ve üretimin sorumluluğunu kabullenmiştir. Diyalog'dan kaçmamak ve meseleleri konuşarak çözümlenmek durumundayız. Özel kesimi güçlü kılmak ve politikaları bu yönde tespit etmek kaçınılmazdır. Bu sağlandığı takdirde özel kesim toplumun refahına hızlı katkı sağlayabilir.

11) KİT'lerin özelleştirilmesi için gerekli şartlar oluşmuştur. Sermaye piyasasının gelişmesini sarsmadan birkaç yıla yayılmış tedrici bir uygulama bu yıl başlatılmalıdır.

12) Son olarak, yukarıda belirtilen sorunların yetkililerin tek taraflı çalışmaları ile oluşturulması yerine ileri sanayi ülkelerinde olduğu gibi önce ilgili özel sektör kuruluşları temsilci ve uzmanlarının da katıldığı forumlarda tartışılmasının başarı için önemli bir faktör olacağı unutulmamalıdır.

Kaynak : TÜSİAD'ın "1988 Yılına Girerken Türk Ekonomisi" adlı yayınının "Özet ve Sonuç" bölümünden alınmıştır.

Yeni Ekonomik Tedbirler

16 Ocak 1988 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan İthalat Rejimi Kararı ve diğer ekonomik kararlar aşağıda özetlenmiştir :

1) 88/12477 sayılı, Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu Hakkında Karar'a Ek Karar ile daha önce prim tahsilatına tabi bulunmayan aşağıdaki işlemlerde malların CIF değerlerinin yüzde 3'ü tutarında Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu'na prim tahsil edilmesi kararlaştırıldı.

— Genel ve katma bütçeli daireler ile kamu iktisadi kuruluşları ve iktisadi devlet teşekkülleri veya bunların bağlı ortaklık ve müesseseleri ile projeyi üstlenen diğer kuruluş veya firmanın yıllık yatırım programlarına giren yatırım projeleri çerçevesinde yapacakları yatırım malları ithalatı,

— Özel sektörün teşvik belgesine dayalı yatırım projeleri ile ilgili yatırım malları ithalatı,

— İhracatı Teşvik Kararı çerçevesinde kendilerinin veya yan sanayicilerinin ihracını taahhüt ettikleri malların yapımında

kullanacakları gümrük muafiyetli ham ve yardımcı maddelerle bu malların ihracında kullanacakları ambalaj malzemesi ithalatı,

– Geçici ihraç konusu malların ithali ve transit ticaret ve reeksport uygulaması çerçevesinde yurda girişi ve daha sonra çıkışı yapılacak malların ithali,

– 86/11282 sayılı kararın üçüncü maddesinin (d), (f), (g) fıkraları ile (ı) fıkrasının Gümrük Kanununun "geçici" olarak giren eşyaya ilişkin hükmünde belirtilen işlemler.

2) Yeni İthalat Rejimi Kararı ve Yönetmeliği yayımlandı. Yeni rejimin bazı genel özellikleri şöyle sıralanabilir :

– İthalatta serbestlik arttırıldı. Bu çerçevede İthal Müsadeye Tabi Mallar Listesindeki mal kalemi 110'dan 33'e indirildi. "Libere Mallar" arasına dahil edilen 77 kalem malın 67'si Fon Ödenmek Suretiyle İthal Edilecek Maddeler Listesine alındı. Böylece Fon'a tabi madde ve madde grupları sayısı 577'den 783'e çıkarıldı.

– Müsaadeye Tabi Mallar listesinden çıkarılan maddeler için genellikle yüksek gümrük vergileri ve fonlar tesbit edildi. Böylece sözkonusu maddelerin ithalatının sınırlanması hedeflendi.

3) 88/1 sayılı İhracatta Vergi İadesi Tebliği ile yapılan değişiklikler şöyledir :

– Kurşun kalem, ayakkabı ve terlikler (Tabii ve sun'i deriden olanlar), sun'i gübreler, krom konsantresi, emaye ve diğer madeni mutfak eşyaları ve elektrik motoru, vergi iade listesinden çıkarıldı.

– Bazı mallar Sıfır Vergi İade Listesine ilave edildi.

– Tebliğde belirtilen 11 sun'i gübre kalemi 4 no'lu Vergi İade Listesi'ne ilave edildi ve bu liste dışındaki sun'i gübrelere herhangi bir ödeme yapılmayacağı öngörüldü.

4) Para ve Kredi Kurulu'nun 88/1 sayılı Tebliği ile, bazı maddelerin ihracı karşılığında Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu'ndan ödeme yapılması uygulamasının 1988 yılında da devamı öngörüldü.

Buna göre, Tebliğ'in 1.ci maddesinde belirtilen listedeki maddelerin ihracatında, Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu'ndan karşılarında gösterilen ABD doları karşılığı Türk Lirası ödeme yapılacaktır.

Tebliğin 2. ci ve müteakip maddelerinde ise ödemenin esasları belirlenmiştir. 14. cü maddede, ihracatları nedeniyle Fon ödemesinden yararlanan malların aynen veya değişiklik yapılmak suretiyle yurda kesin olarak geri getirilmeleri veya ithal edilmeleri halinde, Fon'dan yapılan ödemeler iade edilmedikçe malların girişine izin verilmeyeceği; 17. ci maddede Tebliğin 1.1.1988 tarihinde yürürlüğe gireceği ve bu tarihten önce fiili ihracatı yapılmış olan malların Tebliğ hükümlerinden yararlanamayacağı öngörülmüştür.

İspanya'da Bankalar

İspanya büyüklüğünde ve ekonomik gücünde bir ülkenin neden son derecede dağınık bir bankacılık sistemine sahip olduğu uzun zamandır merak konusu olmaktadır. Ülkenin toplam mevduatının neredeyse % 80'inden fazlasını dolaylı yada dolaysız olarak kontrol eden en az 7 bankanın bu duruma karşın uluslararası standartlara göre rekabet edebilme ve işlemlerini evrensel düzeye çıkarabilme açısından yetersiz kaldıkları görülmektedir.

Bu şartlar altında, ilk büyük birleşme tasarısının da başarısız olması talihsiz bir olaydır. Bankaların birleşmesini düzenleyici yasaların yetersiz kalması, hükümetin ve İspanya Merkez Bankasının yeterli düzeyde konuya eğilmemeleri ve banka yönetimlerinin de geleneksel (ve çoğu zamanda kişisel) rekabetçilikten kendilerini kurtaramamaları bankaların ortak menfaatlerine zarar vermiştir.

Madrid borsasının bir yönetmeliği yüzünden Banco de Bilbao, bankacılık sisteminin yaşanan devi olan Banesto bankasının kontrolünü eline geçirememiştir. Bu yö-

netmelik Banesto hissedarlarına yeni hisselerden pay verme şeklinde ödeme yapılmasını Bilbao hissedarlarının onayı haricinde yasaklamaktaydı.

Bu olay yüzünden borsa yöneticileri pek de hoş olmayan bir duruma düştüler. Bankaların birleşmesi olayında yürürlükteki yasaları uygulamaktan başka çareleri yoktu. Aksi takdirde Banesto yöneticileri uzun ve bıktırıcı birtakım hukuki yollara sapacak ve bu arada iki bankanın da hisseleri işlem dışı tutulacaktı. Yine de Madrit'e nazaran daha küçük olan Bilbao borsasının tam aksi yöndeki ve kendi ismiyle anılan bankasını gözeten yönetmeliğini hatırlayanlar irkilmekten kendilerini alamadılar.

Eğer bu sırada Felipe Gonzalez hükümeti daha dikkatli ve sessiz hareket edebilseydi ileri sürdükleri nedenler daha fazla sempatiyle karşılanabilirdi. Gerçekte İspanyol Merkez bankası çok fazla küçük bankanın bulunduğu ülkenin banka sisteminin 1992 de bankacılıkla ilgili tüm kısıtlamalar kaldırıldığında Avrupa Topluluğunun diğer ülkelerindeki bankalarla rekabet edemeyeceğinden haklı olarak korkmaktadır.

Bu durumu doğrulayacak bir sürü olay geçmişte yaşanmış ve 1979-84 yılları arasında 30 civarında küçük ve orta büyüklükte banka kötü yönetim ve fonların yanlış kullanılması nedeniyle zor duruma düşmüştür. Bu ve benzeri olaylar, bankacılık sisteminde birleşmeyi teşvik edici bir fırsat olarak değerlendirilmesi gerekirken, birleşme 7 düşman kardeşten hiçbirinin kendi kimliğini feda etmeye yanaşmamasının da etkisiyle hep askıda kalmıştır.

İspanyol ilgililer bu tip birleşmelere hep sıcak baktıklarını, Bilbao'nun Banesto'yu ele geçirmesini açıkca destekleyerek göstermişlerdir. Zira yabancı kökenli istilacılara ancak geniş tabanlı ve modern bir bankacılık sistemi karşı koyabilirdi. Ancak bu destek çok fazla açık bir şekilde ortaya konduğundan, teşebbüs yarım kaldığında hükümet gülünç duruma düşmüştür.

Öte yandan Bilbao yönetimi tahmin edileceği gibi kendisine çıkarılan güçlüklerden dolayı kızıdır. Hükümetin biraz da ölçüsüz bir biçimde kendisine destek vadedmesi mi yoksa olası hukuki engelleri gözardı etmesi mi bu duruma yol açmıştır bilinmez.

Ancak bilinen, bu olaydan çıkarılması gereken dersler olmasıdır. Bilboa'nun başarısız ele geçirme teşebbüsü bu alanda şu ana kadar varolan psikolojik engelleri aşmış ve konsantrasyon (yoğunlaşma) tartışmasını ön plana çıkarmıştır. Bankacılık sistemini konsolide etme gerekliliği hiç bir şekilde bir yana bırakılmamıştır. Ülkenin en büyük ticari bankası olan Central buna iyi bir örnektir. Bu banka, İngiliz ve Batı Alman karşıtlarının ancak dörtte biri büyüklüğündedir.

Bu olay, bankaların etkinliğini artırabilecek birleşme girişimlerini düzenleyen yasa ve yönetmeliklerin de yetersizliğini ortaya koymuştur. Soruna çare bulunmadığı takdirde İspanyol bankacılık sisteminin ülke iç pazarından çok daha geniş bir pazarda rekabet edebilme dinamiklerinden mahrum olacağı muhakkaktır.

Kaynak: Financial Times

Amerika Asya Kaplanlarıyla Başedemiyor

Amerika'nın giderek ağırlaşan ekonomik problemlerini sadece bütçe açıklarını kapatarak çözemeyeceği anlaşılıyor. Çünkü Amerika'nın aynı zamanda karşısında dış ticaret açıkları sorunu var. Bu iki problem aynen iki taraflı bir bıçak gibi, Amerikan ekonomisinde derin yaralar açarak kan kaybını hızlandırıyor.

Amerika'nın rekabette başı sadece Japonya'yla dertte değil. Diğer "Asya Kaplanları" - Güney Kore, Tayvan, Hong Kong ve Singapur - da Amerikan ekonomisini ciddi şekilde tehdit ediyorlar.

İçinde bulunduğumuz çağın siyasi ve ekonomik imparatoru ABD, içine düştüğü krizden çıkabilmek için, Asya Kaplanlarına çeşitli önerilerde bulundu. Bu öneriler adı geçen ülkelerin pazarlarını Amerikan mallarına açmaları ve paralarını Amerikan doları karşısında revalüe etmeleri tedbirlerinden oluşuyor. Aslında bu ülkelerin ABD'yle ticaretlerinde elde ettikleri fazlalık incelendiğinde, Amerikanın pek de yersiz korkulara kapılmadığı düşünülebilir.

Bu dört Asya Kaplanı'nın 1986'da Amerika'yla yaptıkları ticarete toplam olarak 25 milyar dolar fazla verdikleri görülüyor. Aslan payına 13 milyar dolarla Tayvan'ın sahip olduğu bu fazlalığın dağılımı diğer ülkeler arasında şöyle : Güney Kore 6.5 milyar dolar, Hong Kong 4.3 milyar ve Singapur 1.3 milyar dolar.

1987 yılının başlangıç aylarına bakıldığında, Amerika'nın önerileri doğrultusunda yapılan ticarete rağmen ortaya çıkan tablo şaşırtıcı oldu: Güney Kore'nin parasını yüzde 8.9 revalüe etmesine karşın, Amerika'ya ihracatı yüzde 33.3 oranında arttı.

Tayvan'da parasını yüzde 22.2 oranında revalüe ettiyse de Amerika'ya ihracatı yüzde 25 artarak şimdiden 8 milyon dolara ulaştı.

Hong Kong kendi parasıyla Amerikan doları arasındaki pariteyi korudu ancak ihracatını Japonya'ya yöneltmekle Amerika'ya "iyilik yapmaya" çalıştı. Amerika'ya yapılan iyiliğin faturasını ödeyenlerden biri de Japonya'yla birlikte Avrupa Topluluğu oldu.

Singapur ise parasını yüzde 7.4 oranında revalüe ettiği gibi, Amerika'yla ticaretinde fazla veren ülke durumundan açık veren ülke durumuna geçmeyi tercih etti. Fakat açığı çok fazla değil : 300 milyon doları geçmiyor.

Amerika bütün bu çabalarına karşılık Asya Kaplanlarıyla başa çıkamayınca yepyeni bir çözümü tartışmaya başladı: Kongre, Asya'nın yeni sanayi ülkeleriyle yürütülen "Genelleşmiş Tercihli Ticaret Sistemi"nden bu ülkelerin birer birer çıkarılması kararını almak gerektiğini ileri sürüyor. Çünkü bu sistem gereğince, adı geçen ülkelerin malları Amerika'ya sıfır gümrükle giriyor.

Ülkeler sistemden çıkınca, Amerika'ya ihracat yaparken çeşitli oranlarda gümrük duvarlarıyla karşılaşacaklar.

Amerika'yla Asya Kaplanları arasındaki ilişkileri endişeli gözlerle izleyen başkaları da var : Japonya ve Avrupa Topluluğu. Onlar şimdiden, Asya Kaplanlarının ihracatlarını Amerikan pazarından çekip, kendi pazarlarına yönlendirmelerinden doğacak sonuçların karabasanını yaşıyorlar.

DÖRT ASYA KAPLANI*

	Yıllık Büyüme Hızı (%)		Reel Olarak		Enflasyon (%)		Cari Denge	
	1986	1987	1987	1988	1986	1987	1986	1987
Güney Kore	12.5	10.5	8.6	2.3	3.0	5.0	4.6	7.7
Tayvan	11.6	9.7	6.3	0.7	1.5	1.3	16.2	19.7
Hong Kong	11.0	14.5	10.1	2.8	6.0	6.0	1.8	1.8
Singapur	1.9	8.7	6.0	-1.4	-1.1	--	-479.0	-300.0

* 1988 yılı tahminidir.

İngiltere'de Tereyağ Stokları

Avrupa Topluluğunun (AT) Ortak Tarım Politikası (OTP), hem Topluluğu Topluluk yapan düzenlemelerin en önemlisi, hem de en sorunlu olanıdır. OTP'nin tarım ve hayvansal besin maddelerinde üretimi teşvik için uyguladığı fiyat mekanizmaları, sonuçta Toplulukta süt gölleri, peynir ve tereyağ dağlarının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu suni "göl ve dağlardan" alaycı bir ifadeyle söz edilir.

İngiltere garip bir yöntemle tereyağ dağlarını eritmeye başlamıştır. Geçen yıl 100 bin ton tereyağ soğuk hava depolarından alınmış ve içindeki yağ oranı düşürülmüştür. Geriye kalan madde, hayvan besinleri üreten işletmelere satılmıştır. İşletmeler, bu artığı hayvan besinleri üretiminde kullanılan diğer maddelerle karıştırarak inekler için yeni bir yemin üretimini gerçekleştirmişlerdir.

Toplulukta 1986 sonlarında 1 milyon 45 bin ton olan tereyağ stokları 1987 sonlarında 708 bin tona düşmüştür. Bu düşüşün nedenlerinden birisi, Noel için düşük gelirli kesimlere tereyağ verilmesi, diğeri ise Sovyetler Birliği'ne yapılan ihracattır.

İngiltere'nin uygulamakta olduğu yöntem beklenenin aksine, Topluluk yetkililerinin tepki göstermesine yol açmıştır. Topluluk Komisyonları Başkanı Jacques Delors, İngiltere'nin uyguladığı yöntemin karışık bir sistem olduğunu, daha önemlisi diğer üye ülkelerin aleyhine bir çözüm olduğunu söylemiştir. Delors'a göre İngiltere'nin tereyağ dağlarını eritmesi, diğer üye ülkelerde tereyağ üreticilerine daha fazla ödemenin yapılmasına yol açacaktır.

İngiltere Başbakanı Bayan Margaret Thatcher bu eleştirilere kısa ve öz bir cevap vermektedir: İngiltere "temiz bir mazi" yaratmak istiyor !

İngiltere'nin uygulamakta olduğu yöntemin, sadece İngiliz hükümet yetkilileriyle Topluluk yöneticileri arasında sorun yarattığı düşünülebilir. Ekonomide herşeyin birbirine bağlı olduğu aksiyomu bu olayda da doğrulanmıştır.

Soğuk hava depoculuğu sektörünün İngiltere'nin bu uygulamasından olumsuz yonde etkileneneği beklenmektedir. Bu sektörün temsilcileri İngiltere'nin tereyağ dağlarını eritmesine şiddetle karşı çıkmışlardır.